

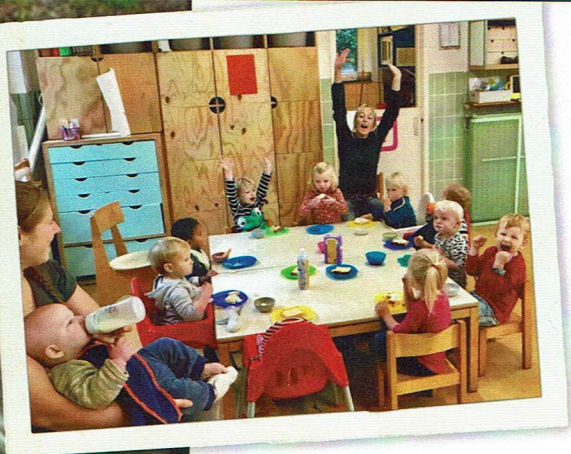
☆

Praktijk

BOB HORJUS

‘We doen onze kinderen niet weg’

In 2020 bestaat de Krakeling in Utrecht veertig jaar. De Krakeling is een kinderdagverblijf, maar dan helemaal anders. De Krakeling is een ouderparticipatiecrèche en wordt volledig gerund door ouders. Oprichter Linda Vogtländer en huidige voorzitter Aart van der Maas vertellen aan Bob Horjus over verleden en toekomst van de Krakeling en hoe gezamenlijk opvoeden invloed heeft op kinderen en ouders: voor beiden is het leuk en leerzaam. 'We doen onze kinderen niet weg; we laten ze zien dat we in hen investeren', aldus Aart.

Linda: 'Het ontstaan van de Krakeling was heel simpel. Eind jaren zeventig hadden studenten in Nijmegen een pand gekraakt en er een soort crèche van gemaakt. Daar deden wij ook met onze dochter aan mee. We organiseerden alles zelf en zorgden voor elkaars kinderen. Van ieder kind hing er een A4'tje met slaaptijden, wat ze aten, en hoe ze het best getroost konden worden. We verhuisden voor onze studie naar Utrecht en zochten weer een crèche. De Universiteit Utrecht had geen kinderdagverblijf. Ze stelden iemand aan om dat te verzorgen, maar het kwam niet van de grond. Het plan werd steeds afgeschoten, alsof ze het dwarsboomden. Toen deden we in het universiteitsblad een oproep of er meer studenten op zoek waren naar opvang. Daar kwamen zes of zeven stellen op af. Op de eerste bijeenkomst stelden we voor om, net als in Nijmegen, zelf onze kinderen te verzorgen en dat vond iedereen een goed idee. We stelden voor om een leegstaand pand van de universiteit te zoeken om te kraken. In 1980 stond een prachtig gebouw met diverse ruimtes van Diergeneeskunde leeg. Aan het water. Het ging daarna snel. Met zelf kraken hadden we geen ervaring. We hebben krakers gevraagd of ze dat klusje wilden doen. Met een koevoet of wat daarvoor nodig is. De avond ervoor hebben we alle bedjes, speelgoed en boxen in de buurt klaargezet. De volgende dag vroeg om 6.00 uur, na het signaal dat de deur open was, brachten we in optocht de spullen naar binnen. We belden het bestuur van de universiteit en de politie dat we ons daar gesetteld hadden. We konden gewoon blijven zitten. We betaalden de energierekening en verder niks. Ik kan me niet herinneren dat we een vereniging opzetten. We zien wel, dachten we. Na mijn tijd kreeg het pand een andere bestemming en bood de gemeente het huidige pand te huur aan.'

Aart: 'Ik denk dat de vereniging ontstond met het huren, want dan heb je een rechtspersoon nodig.'

Linda: 'Ondanks dat kraken niet vreemd was... We waren geen krakers!! We waren ouders van de Krakeling. We waren studenten die hun

.....
door **Bob Horjus**

‘Socialisten, christenen, mensen met veel of weinig poen, het is maximaal inclusief’

leven wilden vormgeven en zelf hun kinderen wilden opvoeden. We hadden een gebouw nodig, we waren allemaal van de universiteit en dit gebouw was van de universiteit. Voor ons was het simpel.’

Praktisch

Linda: ‘De organisatie was heel praktisch. Je sprak af wanneer wie ging draaien, het maximaal aantal kinderen, altijd met z’n tweeën draaien. Vanaf het begin hebben we vrijwilligers gehad die graag mee deden; mensen zonder kinderen die aan ons kleefden. Aan een bord hingen de bijzonderheden van de kinderen. Veel mensen brachten hun kind de hele week. Dat kostte 25 gulden per maand. Onze dochter ging de hele week en wij draaiden dan twee dagdelen. Je bent mede-eigenaar, eet met elkaar, viert verjaardagen, vergadert, klust. Je bracht je kind en bleef hangen voor een kletspraatje, een kop koffie of ging pannenkoeken bakken voor iedereen. Het werd een tweede thuis. Het was een dynamische tijd en een belangrijke periode in de geschiedenis van ons gezin.’

Aart: ‘Er is eigenlijk weinig veranderd. Het is nog steeds goedkoper dan een kinderdagverblijf en de tijdsinvestering is nog steeds hetzelfde. Klussen en de grote schoonmaak doen we ook zelf. Er is wel een schoonmaker voor het reguliere schoonmaakwerk. De Krakeling is een heel duurzaam project; veertig jaar is best bijzonder.’

Linda: ‘Het past weer in deze tijd. Het lijkt erop dat

we het individualisme achter ons laten en gemeenschappen opzoeken. We zijn op zoek naar een andere kwaliteit van leven en dat is mooi.’

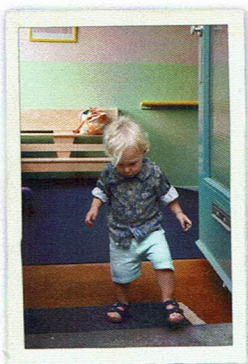
Kleine idealen

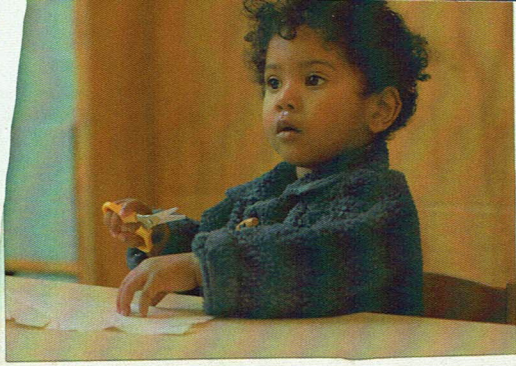
Linda: ‘Je kunt ons idealistisch noemen. We deden het echt niet omdat het goedkoper was, maar omdat je het met elkaar doet, als een grote familie. “It takes a village to raise a child.” We wilden gewoon voor onze eigen kinderen zorgen, opdat onze kinderen meer sociale ervaringen zouden opdoen. We vonden helemaal niet dat kinderen helemaal vrijgelaten moesten worden of dat er niet streng opgetreden mocht worden. Iedereen deed het op zijn eigen wijze en hield rekening met wat andere ouders vonden dat hun kind nodig had.’

Aart: ‘Het is meer een vorm van klein idealisme. Vroeger had de Kresj het ideaal van de vrije opvoeding. Dat is niet ons ideaal. Ons idealisme biedt ruimte voor een diversiteit aan opvattingen en meningen. Het leuke en de kracht van de Krakeling is: de kinderen zijn de gemene deler en daar houdt het mee op. Socialisten, christenen, mensen met veel of weinig poen, het is maximaal inclusief. Het handboek is het uitgangspunt. Daarin staan heldere regels die democratische ruimte bieden voor iedere deelnemer van de Krakeling. Dat gaat alleen over processen en afspraken rond de kinderen. Dat de draaiers verschillende mensen zijn, is juist een verrijking.’

Linda: ‘Je achtergrond deed er voorheen ook niet toe. Later deden ook ouders mee die niets met de universiteit te maken hadden. Dat maakte het ook wel leuk en divers. Ook voor onze kinderen. Ze leren sociaal samenleven.’

Aart: ‘Voorál voor onze kinderen. Kinderen leren ouders kennen die verschillend tegen het leven aankijken. Kinderen zijn slimmer dan je denkt. Ze hebben snel in de gaten dat er verschillende perspectieven zijn op de werkelijkheid en houden er een kritische houding aan over. En ouders worden niet als consument aangesproken. Ze willen het zelf doen. Je doet kinderen niet weg naar een crèche. De kinderen ervaren dat hun ouders voor hen een crèche draaiend houden. Het is geen marktconstructie. De organisatie weerspiegelt de democratie. Daarom is er veel overleg nodig, maar dat heb ik er van harte voor over.’

Fricties

Linda: 'Ik kan me geen onderlinge problemen herinneren. We hadden het vooral over hoe het met de kinderen ging. Iedere ouder heeft verschillende routines zoals naar-bed-breng-gebruiken. Je paste je als draaier aan bij wat de moeder/ouders het beste voor hun kind vonden.'

Aart: 'Je mag doen zoals jij als ouder het wilt en we doen het allemaal verschillend. Nu hebben we de Gordon-methode als referentiekader. We zijn daarin niet dogmatisch en bovendien is het een open methode. Het gaat erom dat ouders naar kinderen luisteren op een gelijkwaardige en respectvolle manier. Omdat er steeds weer nieuwe ouders komen, moet je de werkwijze ook weer opnieuw bespreken. "Zo moet het en niet anders", daarvan gaan mijn nekharen omhoog staan. Dat past niet goed bij de Krakeling. Toen ik voorzitter werd, merkte ik dat sommige leden van de Krakeling verwachten dat de voorzitter besluiten neemt. We zijn tegenwoordig wel erg hiërarchisch gaan denken, dacht ik toen.'

Linda: 'Misschien is dit wel het verschil met een professioneel dagverblijf waar het regel is dat er op een bepaalde manier met alle kinderen wordt omgegaan.'

Aart: 'Ja, dat is geprotocolleerd. Dat is misschien wel iets krakerachtigs/eigenwijs van de Krakeling. Misschien past een methode alleen bij een machtsrelatie.'

Linda: 'Daar heb ik nooit zo over nagedacht, maar zo deden wij het vanaf het begin. Wij voegden ons naar individuele ouders en kinderen.'

Aart: 'Nu is er top-down de eis van de overheid dat iedereen die actief is in een reguliere kinderopvang in het Personenregister Kinderopvang staat geregistreerd. In de algemene ledenvergadering (ALV) wilden ouders, ondanks dat we geen reguliere opvang zijn, best voldoen aan deze eis. Wat moet dat moet, voor de veiligheid van de kinderen. Maar waarom zouden we dat moeten, want de Krakeling bestaat en is georganiseerd op basis van vertrouwen. Daaraan hebben we interessante discussies gewijd. Soms worden besluiten in de ALV genomen maar het mooiste is als die zaken vanuit de commissies opgelost kunnen worden. Het gaat ook wel over inenten of biologisch eten of niet. Bottom-up is iedereen maximaal betrokken en wordt niet naar de ander gekeken voor een oplossing. Dat gebeurt dus in onder andere de onderhouds-, tuin- en schoonmaakcommissie, de ontspanningscommissie, de

kindercommissie en de algemene commissie, met voorzitter, secretaris en penningmeester.'

Verschillen

Aart: 'Het verschil met voorheen is volgens mij dat de maatschappelijke druk nu hoger is. De GGD hanteert bijvoorbeeld regels en protocollen. Het vraagt om positieve eigenwijsheid om je eigenheid te behouden. Utrecht staat wel welwillend tegenover de Krakeling, maar als het geconcretiseerd moet worden, wordt de regelgeving leidend en is er nauwelijks ruimte voor dialoog. Het spanningsveld tussen top-down- en bottom-up-denken wordt daarin voelbaar. Sommige verplichtingen zijn inhoudelijk oké, zoals het aanstellen van een pedagogisch coach. Maar het is een top-down-verplichting en niet meer ons besluit. Misschien wilden wij liever een andere ondersteuning. Steeds meer regelgeving is een sluipende bedreiging voor de autonomie van burgerinitiatieven zoals de Krakeling.'

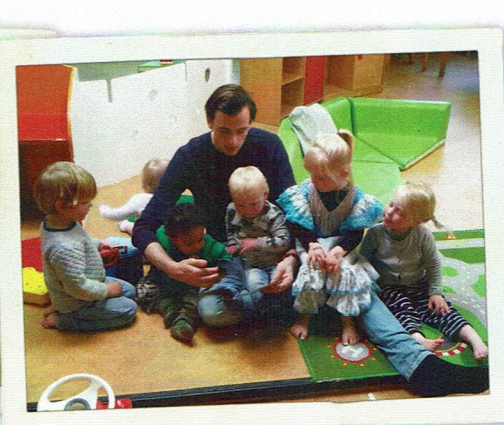
Linda: 'Ben je in de val gelopen als je een door de gemeente erkend kinderdagverblijf wordt?'

Aart: 'Ja, begin 2019 heeft de overheid voorgenomen de wet te wijzigen waardoor de ouderparticipatiecrèches rechtmatig zijn en voldoen aan de wettelijke eisen. Dat klinkt goed, maar als de Krakeling geen zelforganiserend, democratisch collectief meer kan zijn en zich te veel overlevert aan marktwerking en overheidsbeleid, ben ik bang dat het ophoudt te bestaan.'

Toekomst van de ouderparticipatiecrèche

Aart: 'De ouderparticipatiecrèches (OPC's) waren lange tijd een vreemde eend in de kinderopvang-bijt omdat de regelgeving net niet, en vaak helemaal niet, paste bij opvang die door ouders zelf wordt georganiseerd. Na veel gesteggel is besloten dat de OPC's bestaansrecht hebben en dat ouders met kinderen op een OPC recht hebben op kinderopvangtoeslag. Nu moet een aanpassing in de Wet kinderopvang zorgen dat OPC's kunnen blijven bestaan. De institutionalisering leidt er ook toe dat OPC's bijvoorbeeld met onderzoek (eens per drie jaar) moeten aantonen dat continuïteit en kwaliteit van de opvang gewaarborgd is en blijft. De kwaliteitscriteria daarvoor worden steeds meer extern bepaald en niet door de gemeenschap zelf. Het is maar hoe je het bekijkt. Voor ouders en kinderen van de stad Utrecht heeft de Krakeling namelijk al veertig

Ouders worden niet als consument aangesproken; ze willen het zelf doen'

jaar haar continuïteit en kwaliteit aangetoond. Als OPC's moeten stoppen zou een nieuw bottom-up-initiatief geen crèche meer moeten heten. Het is echt anders. Noem het: bij tante Lena, of zo. En dan een leeg kantoorpand met een lage huur betrekken. Er zijn zeven OPC's in Nederland, waarvan vijf in Utrecht. Ik vraag me af of er meer OPC's moeten komen. Je gunt het iedereen, maar het is essentieel dat ouders dit met elkaar willen doen en misschien was deze wil in de jaren tachtig wel meer aanwezig.'

Linda: 'Het moet niet veel geld kosten als je begint. Dat zal tegenwoordig mensen tegenhouden. Je hebt een grote ruimte nodig en het vraagt veel organisatie. Je moet een groep mensen hebben die er wat voor over heeft. Doorzetten, pionieren en zelf doen. Verschil is dat bij ons de noodzaak speelde om werk en zorg voor kinderen op een goede manier te combineren maar dat er toen weinig kinderopvang was.'

Kosten en baten

Linda: 'Een voordeel is dat ouders en kinderen veel van elkaar kunnen leren. Deze ervaringen kun je nergens anders opdoen dan door samen op te voeden.'

Aart: 'De kern is dat we als jonge ouders allemaal niet zo precies weten hoe opvoeden moet. Als je ziet dat een andere aanpak werkt dan leer je daarvan.'

Linda: 'Dat is een enorme kans en het is ook gewoon leuk. Het wordt een soort tweede thuis en wij gingen zelfs met elkaar kamperen.'

Aart: 'We houden nog steeds een Krakelkamp. Daar

komen ook families die al weg zijn. Hun kinderen willen vooral meedoen. Het gaat op hun energie. Je moet wel investeren in tijd. Ik wilde dat aanvankelijk niet. Te druk met werk. Mijn partner draaide en ik mocht in een commissie. Ik hoorde twee jonge vaders vertellen dat werkgevers vinden dat je geen carrière wilt maken als je een dag besteedt aan de opvoeding van je kind. Daar schrok ik wel van. Maar eenmaal in de Krakeling was ik verkocht. Je wilt meedoen en dat wordt ook van je verwacht. Wij willen onze kinderen niet wegdoen naar een crèche, omdat ons werk altijd voor gaat.'

Linda: 'Ja, het levert niet alleen je kind iets op, maar ook jezelf. Dat weet je niet van tevoren.' ★

BOB HORJUS

OUDERPARTICIPATIECRÈCHES

- Het ontstaan en voortbestaan van OPC's vraagt om pioniers, collectieve burgerinitiatieven en een maatschappelijk context waarbinnen dit mogelijk is.
- De Krakeling is geen vorm van wereldbestorming, maar realiseert lokaal een democratische gemeenschap waar jonge kinderen opgroeien: 'Act locally, think globally.'
- De Krakeling is een pedagogisch verantwoorde optie voor jonge ouders om in alle drukte van een gezin opvoeding en dagelijks werk te combineren.
- De OPC is een verrijking voor kinderen en ouders. Als een beweging/vereniging veertig jaar bestaat is het concept duurzaam, nuttig en inspirerend.
- Kinderen die opgroeiden op de Krakeling lijken sociaal handige redzame mensen te worden met een netwerk van betekenisvolle relaties.

DE KRAKELING

- Maximaal 22 kinderen
- Ongeveer zes vrijwillige draaiers
- Kosten: inkomensafhankelijk, maximaal € 250 per maand per kind
- Vijf dagdelen brengen is één dagdeel daarvan samen met je kind draaien

Meer informatie: kdvdekrakeling.nl

